

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACTIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAȚIA:
BRAŞOV, PIAȚA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir mic 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Câtiva tradători

al învăţământului nostru naţional.

De Dr. G. Oprean.

I.

Cele mai mari rele, de cari ni-a fost dat să suferim în cursul vremurilor, nu ni-le-au făcut alţii, ci noi înşine. Povestea cu „Toporul şi pădurea” e povestea neamului nostru, până în ziua de astăzi.

Iată câteva exemple de pe terenul vieţii noastre culturale, şi în special de pe terenul vieţii şcolii noastre primare.

La 1879 s'a introdus în toate şcolile noastre populare limba maghiară ca obiect de învăţământ, dar ea, cu toate opintirile învăţătorilor şi ale inspectorilor, n'a produs roade. La 1907 măsurile de predare ale limbei maghiare s'au înăspriţ, în speranţa, că utopia viasă totuşi se va realiza cel puţin de acum încolo.

Atât înainte cât şi după faimoasa lege a lui Apponyi cei mai mulţi erau convinşi, că prin propunerea obligatorie a limbei maghiare în şcolile româneşti copiii noştri vor fi numai împiedecaţi în drumul lor spre cultură, — de maghiarizare nici vorbă.

Erau însă şi de aceia, cari credeau că, cu timpul limba maghiară se va putea introduce cu ajutorul şcolii în poporul nostru în măsură aşa de mare, încât odată şi odată, ei să nu mai simtă româneşte şi să se contopească cu elementul dominant. Dacă între cei din urmă au fost şi Români, — şi au fost! — aceştia, o putem spune cu toată hotărârea, au fost oameni căzuţi dela viaţa românească, şi ce e mai ruşinos, căzuţi pentru avânturile materiale. Dacă vor fi fost şi de alţii, ei au fost nişte inconştienţi nenorociţi, cari n'au dreptul la iertarea noastră din cauza marelui rău pe care ni-l'au făcut.

Să vedem câteva cazuri concrete. Directorul unei preparandii (şcoli normale) de stat din Pápa,

cu numele *Láng Mihály* a publicat la 1906 nişte cărţi de limba maghiară pentru elevii din şcolile româneşti ale ţării noastre, şi, pe lângă acestea, şi două cărţi de metodica limbii maghiare în şcolile noastre.

D-l Láng poate să fi fost foarte sincer când a scris aceste cărţi, prin cari credea, că va putea da avânt limbii sale materne în şcolile noastre. Punctul de vedere al d-sale pentru noi însă nu poate fi dător de ton; pe noi ne priveşte punctul de vedere pedagogic. Să poate oare, din punct de vedere psihologic, ca un director ungur din Pápa să scrie o carte, care să găsească drumul spre inima şi spre mintea nevinovatului copil român din cutare sat în care picior de ungur n'a călcat de când e lumea? E posibil ca să scrie un ungur o carte bună pentru copii români? Din cetirea cărţilor d-lui Láng m-am convins, că d-sa a muncit înzadar. Ce e drept convingerea aceasta a noastră se contrazice cu părerea „*Academiei maghiare*” din Budapesta, care a premiat cărţile d-lui Láng cu premiul „*Román Feltér*”. Cine nu ştie însă, că premiile se acordă anumitor scrieri şi pentru tendinţa pe care o urmăresc acestea? Şi în cazul de faţă a fost premiată tendinţa de maghiarizare, care respiră din cărţile amintite, iar nu talentul pedagogic al d-lui Láng Mihály.

Cărţile d-lui Láng şi anume: 1) *Magyar nyelv és olvasókönyv a magyar beszéd tanításához*. „*Román tananyag és az országnak többi nem magyar ajkú vidékein lakó népiskolák számára* (I-IV rész) (1.90 cor.); 2) *Utmutató a magyar nyelv könyv c. műhöz. tanítók és tanítóképzői ifjúság számára* (3 cor.), şi *Utmutató könyv a magyar beszéd tanításához a román ajkú népiskolák I és II osztályában* (3 cor.), cuprind o îngrămădire de material, care abia dacă se poate preda într-o şcoală de stat. Pentru şcolile rămâneşti ele sunt imposi-

bile, atât din punct de vedere financiar cât şi metodic.

Până aci e, am putea zice, treaba d-lui Láng. Fiecare are dreptul să scrie ce vrea şi ce poate. Cazul câştigă însă o importanţă deosebită prin faptul, că cele patru părţi ale cărţii prime au fost introduse şi în şcoli româneşti. Şi mai cu samă că ultimele două cărţi au fost traduse în româneşte. În adevăr „învăţătorul popular” *Ioan Leşian*, preşedintele reuniunii învăţătorilor greco-catolici din comitatele Sătmár şi Ugocea în dorul său de a vedea înălţându-se geniul românismului, a tradus şi publicat cele două cărţi ungureşti ale d-lui Láng sub titlul: „*Indreptar-ul practic la învăţarea scriso-cetitului maghiar în şcolile populare române* (Budapest, 906, *Lampel R. könyvkereskedése. Ár 3 kor.*)” şi *Indreptarul practic de propunerea intuitivă a limbei maghiare* în cl. I şi a II-a şcolilor populare române, pentru folosul învăţătorilor români din regatul Ungariei (Budapest, 906. Ár 3 korona).

Aceste cărţi reoglinesc mentalitatea unei întregi categorii de oameni. D-l Leşian, care ungureşte se scrie *Lessian*, şi care e „învăţător la o şcoală de stat”, traduce din limba maghiară o carte de metodica ungurească, într-o limbă românească îngrozitoare, dorind ca cu ajutorul ei să-i înveţe ungureşte pe copii români, cari nu-şi cunosc încă nici limba lor maternă.

Iată câteva probe despre ceea ce e în stare să aştearnă pe hârtie acest „învăţător popular” român, fără ca să simtă, că prin aceasta şi-a nimicit întreaga fiinţă morală.

„Pe când în toate şcolile de stat, chiar şi în comunele locuite de naţionalităţi, învăţătorul conduce pruncii la câştigarea cunoştinţelor numai cu ajutorul limbii maghiare, în şcolile cele româneşti d. e. pruncii îşi câştigă primele cunoştinţe în limba lor maternă şi apoi simpluminte(!) le deprind pe acestea şi în limba maghiară. Dacă

însă întâiu exprimarea cugetelor şi a cunoştinţelor sale pruncul se deprinde a se folosi curat numai de limba maghiară, atunci el cu mult mai uşor va învăţa limba maghiară, decât când prima dată i-să predau cunoştinţele în limba sa maternă şi numai după aceea le deprinde în limba maghiară”. Aceasta o adevăreşte experienţa practică a mai multor învăţători de stat, cari să află în funcţiune în ţinuturile locuite de naţionalităţi” (II pg. 5—6).

„In şcolile greco-catolice confesionale precum şi în cele greco-orientale e prescripă învăţarea şi deprinderea rugăciunilor. Fiecare învăţător e îndatorat a le deprinde cu şcolarii săi. Afară de acestea rugăciuni însă învăţătorul poate să înveţe câte o rugăciune scurtă din unul sau două orduri şi în limba maghiară. E lucru natural, că numai în cazul acela o va face, când autoritatea bisericească i-o va permite. Această lucrare nu va fi nici decum spre tâmpirea simţământului lor religios. Prin rostirea unei rugăciuni scurte din unul sau două orduri s-ar dezvolta în sufletul lor conştiinţa aceea, că cum să roagă şi oamenii de altă limbă. Pruncii, într-o sime comparându-le, pe încetul să va deştepta în dânsii presimţul, că bunului Dumnezeu ne putem ruga în mai multe limbi; că D-zeu ascultă rugăciunea tuturor oamenilor. Atari rugăciuni scurte pot fi:

1. Isten áldd meg anyámat!
 2. Istenem, szerezd anyámat!
 3. Jézusom szerez engemet!
 4. Én édes Istenem!
- Hallgasd meg imámat,
Áldd meg minden jóval
Apámat, anyámat!

Dintre aceste rugăciuni se pot zice cu şcolarii, una înainte, iar cealaltă după prelegere.

*) Aici pe semne autorul vrea să-l combată pe marele didactician Amos Comenius, care a zis, că „a învăţa pe un copil limba străină înainte de a-şi şti el limba sa maternă, este ca şi când ai voi să înveţi pe cineva călăritul, înainte de ce ştie umbla”.

Cu ocaziunea excursiunilor încă se pot deprinde pruncii la astfel de rugăciuni. Spre exemplu, când pruncii văd pe cer coarbul (I), când privesc apusul soarelui sau câmpul inverzit etc., dimpreună cu noi îşi vor ridica şi ei mânuţele şi vor intona în limba maghiară o rugăciune scurtă acomodată, constatătoare din una sau două şire.” (II. pg. 13.)

„Numele de botez al pruncilor în limba maghiară le foloseşte învăţătorul deja încă din prima zi de şcoală. Când primeşte pruncii în şcoală, adevă când ei se adună, învăţătorul fiind între dânsii sub decursul pauzelor, ba chiar şi în decursul instrucţiunii când se adresează către dânsii totdeauna îi cheamă pe numele lor de botez în limba maghiară (pg. 16). „Numele de familie atât în limba română cum şi în cea maghiară se exprimă mai într-o formă. Numele *Pop* în limba maghiară se exprimă *Pap*... Când va arăta pruncul că poartă numele *Nysztor*, zice astfel: *Nysztor*, fel, *Nysztor*, le!... Hol van *Argyélán*” (pg. 19—20).

„Din ziua primă a anului şcolastic învăţătorul are să deprindă pruncii ca să se dede, ca dânsii în timpul când se adună la şcoală, între oare, precum şi când merg acasă, între dânsii, unul cu altul să vorbească numai în limba maghiară” (135).

În capitolul 29 (pg. 140—141) autorul precizează astfel „*scopul învăţării limbei maghiare*”: „In şcolile româneşti pentru aceea se propune limba maghiară, ca pruncii români, odinioară mai uşor, să se poată feri în patria lor, în Ungaria. Acela, care nu cunoaşte limba maghiară, suferă mult dezavantajul atât material cât şi moral pe terenul carierelor publice, a comerţului şi a economiei.

Limba oficioasă a statului e limba maghiară. Altă limbă nu poate să fie, de oarece naţiunea maghiară a fondat şi susţinut această ţară în decurs de un mileniu de ani. Acel învăţător român, carele se îndoieşte în aceasta,

Florăresele...

— Tipuri din Bucureşti. —

— „Poftiţi florile conaşule... Pentru conaşule... o garoafă frumoasă... Am crăsnateme mândre... Poftiţi conaşule...”, şi florăreasa, care te-a întâmpinat în cale, îţi întinde buchetul cu flori.

Aşa-i obiceiul lor; nu te lasă în pace până când nu-i cumperi măcar o garoafă de 10 bani. Şi dacă ai ferici-tea... ca să fii în tovărăşia vreunei doamne, atunci vrând nevrând trebuie să-i cumperi.

— „Ţi-te ce frumos ţi-ar sta cu buchetul de chiparoase în piept... Ce mândră ai fi cu mănunchiul de crisan-teme la talie... Ce frumos ţi-ar mirosi pe masă garoafele bătute... Zi-i domni-şorului să-ţi cumpere... Zău că mândră mai eşti... Dacă ai avea şi flori s-ar topi înima conaşulei...”

Cu vorbe de felul acestora se ţine după muşterii până când îi cumpără un buchet, sau până când îi răsară în drum altă pereche.

Şi aşa, bătând străzile ziua întreagă, stând cu coşurile încărcate cu flori în dreptul cofetăriei Riegler, cutreerând cu coşuleţul în palmă cafenelele, berăriile şi toate localurile de

noapte, îşi petrec vremea florăresele noastre.

Plecate din mijlocul boemilor, cari rătăcesc zi şi noapte cu corturile după ei, sunt condamnate par-că de a ră-tăci într-una. S-ar putea foarte bine ca ele să se adăie în anumite centre mai frecventate, unde să fie găsite într-una de cumpărători. S-ar putea... dar su-fletul lor nu le lasă. E sângele moş-tenit de secole, cari le mână din loc în loc.

Imbrăcate uşor cu haine făcute din stamburi efline, vecinic cu garoafe în părul negru ca şi păcura, cu faţa arămie, cu şiruri de zăpadă ascunse în dosul buzelor cărnoase, ochii lor ard neconţenit în flăcări. Acestea sânt cele mai de elită. Sunt altele şi mai sim-patice.

Acestea de cele mai multe ori sunt imbrăcate zdrenţăroase. Vara bat străzile încălzite de arşiţa soarelui, desculţe, iar călcăele lor sunt brăzdate de adâncituri mari. Pe cap poartă un tulpin alb ca ghiocelul, iar două coade negre şi mari li sunt trecute peste umeri şi legate cu o salbă de monede de aramă bătute şi înegrite. O altă salbă mai mare le înfăşoară gâtul, alte şiruri sunt atârinate de urechi; în de-gete poartă inele fără nici o valoare ca şi brăţările de la mâini.

Cu sâniî desfăcuţi, cu coşul încăr-

cat cu flori de câmp şi de grădină, trec pe sub geamurile caselor îndem-nând „coniştele” să le cumpere flori, „sau să le dea o haină mai veche... Vesele şi când vând şi când nu vând nimic, sveite, merg mai departe, fredonând vre-o melodie de stepă...”

Acestea sânt cele dintâi, cari aduc în oraş primii vestitori ai Primăverii. Când zăpada acopere lucră câmpurile, când soarele molatec o topeşte domol ca focul o lumânare de ceară, ele scormonesc pe sub zăpadă şi adună nevinovaţii ghiocel, vesseli brebeniş şi toporel. Cu coşul încărcat de bucheţele mici, par-că le aud cum strigă răspi-cat: „Hai ghiocel... Hai ghiocel...”

*

Printre acestea sunt şi tipuri, cari nu se uită nici-odată.

Iată ce-mi povestea un prieten, într-o seară când o ţigăncuşă ru-menă la faţă, ne ruga să-i cumpărăm flori:

— „Acum doi sau trei ani, în luna Februarie, şedeam pe o bancă la şosea. Imbrăcat în uniforma de şcoală, scăpat pentru câteva ceasuri de zidu-rile Internatului, înviorat de aerul ră-coritor şi fermecat de liniştea din acele părţi, visam câteva lucruri frumoase. Din când în când mă trezia durutul înfundat al vre-unei trăsurii cu cauciuc

şi cai ca rândunica, care îmi trecea prin faţă ca o scântele. Abia aveau timp ca să zăresc pana mare de struţ la pâlărie, care fălăia în urmă ca o flă-mură chinuită de vânt... După fiecare tresbrire mă confundam şi mai adânc în gânduri şi visuri.

— Cumperi ghiocel, d-şorule?

Tresărl... În faţa mea era o ţi-gancă, care venise lângă mine fără ca să bag de seamă. Sub îmbrăcămintea-i trenţăroasă şi eflină se bănuia trupul ei vânos, bine împiluit... Faţa şi ochii îi rădeau într-una. Privirile ei simţiam cum mă ardeau ca nişte puncte de foc. M'am uitat lung la ea câte-va clipe, în timp ce obrazii mi-se aprindeau.

— Eşti măritată?

— He... he... domnişorule, am şi doi copii... Cumpără-mi zău un buchet de ghiocel...”

I-am cumpărat un buchet...

Mulţumită a luat banul de 10 şi l-a aruncat, nepăsătoare în buzunarul hainei... Apoi legându-şi trupul plin pe mijlor, plecă mai departe, strigând: „Hai ghiocel, hai ghiocel...”

Glasul ei metalic despica liniştea. Am urmărit-o cu ochii până când n'am mai zărit-o.

Încă câteva clipe după ce o per-dusem din ochi, o mai auziam ca într-o surdina strigând: „Hai ghiocel...”

hai ghio...”, până când n'am mai auzit nimic.

Privirile ei le-am simţit multă vreme. Parcă lăsaş urme, cari trebuiau să se cicatrizeze încetul cu încetul, în locul unde fuseseră trimise. Făptura ei, toată fiinţa ei, n'am s'o uit nici odată...

*

— Cât câştigaţi voi pe zi, am în-trebat într-o seară la bodega Mircea, pe o codănacă, care-mi vără sub nas nişte crisanţeme.

S'a uitat şiret în ochii mei.

— De conaşule, de la flori ne ră-mâne după-cum vindem. Şi 10 lei pe zi, şi 20, şi 30. Vara mai puţin. Iarna şi primăvara mai mult. Dar, ne mai rămân şi noia... De, ce să-i faci... Ne mai dă bierli... Hai cumpără-mi ceva.

I-am cumpărat. Ea s'a perdut prin şirul de mese, zâmbind tuturor cu a-ceiaşi şiretenie.

Am înţeles repeze de unde le mai vine ceva câştig. Cine nu cunoaşte fru-moasa bucătă a maestrului Caragiale, în care vorbeşte de „micile economii ale nevastăii”. Aşa şi florăresele, au şi ele „micile economii şi micile afacere”.

Am văzut pe florăreasa de la Mir-cea, exercitând o mică afacere.

La o masă erau doi domni şi două doamne. La o altă masă un tânăr drăguţ făcea ochi dulci uneia din

nu mare năzuință va dezvolta în propunerea limbii maghiare prin ce dovedește, că nu e fiu bun al patriei sale. Când învățătorul român să apucă de propunerea limbii maghiare trebuie să fie pătruns de acea convingere, că prin dânsa el servește interesele morale și materiale ale poporului său. Acela, carele e adevărat poporul român, acela cu mare sârguință va învăța și deprinde pruncii în limba maghiară. Vi-așta practică ne dovedește, că Românul carele știe limba maghiară, n'au încetat de a mai fi și departe român. Cunoașterea limbii maghiare nu răpește dela nimenea caracterul de rasă, dar aceea o recunoaștem, că aceasta ajută apropierea românului cu maghiarul. Limba maghiară e cel mai acomodat mijloc spre aceea, ca în poporul român și maghiar să se întărească simțământul de frățietate și că pe teritoriul acestor unde locuiește să-l vază a fi patria sa dulce, pentru mărirea căreia să fie în stare a jertfi toate-cele. Sunt sute și sute de maghiari, cari din iubire cătră limba română învăță a scrie și ceti în această limbă și cetește din literatura română opere clasice, dar pentru aceia însușirile de rasă maghiară pe lângă toate acestea și le păstrează fidel. Sunt sute și sute de români, cari învăță și limba franceză și pe lângă toate acestea ei nu sunt francezi. Astfel dar învățătură falsă răspândește toți aceia, cari susțiu, că dacă poporul românesc va învăța limba maghiară, devine în pericol viața rasei românești. Chiar din contra cunoașterea limbii maghiare face ca rasa caracteristică a poporului românesc să devină mai nobilă, mai cultivată. (!!!)

După planul de învățământ ministerial învățătorul trebuie să predea copiilor în cl. II și despre „cârciumă“. Se înțelege că și aceasta se predă în mod „intuitiv“ învățătorul îi conduce pe elevi într-o cârciumă și „cum înaintea din localitate în localitate învăță aceasta: Ez a tánc terem. Ittán-colnak a legényok és a leányok. Mi ez? Mit csinálnak itt a legények és a leányok? No táncolják-tok ti is. Gyere Józsa, János, Juliska, Mariska! Invtătorul cântă cu școlarii următorul joc de dans (Se dă o melodie de ciardas). Textul cântat îl vom deprinde cu pruncii așa, că le arătăm în iocăna jocul maghiar“ (157—8) zice dl. Leșian. Și ca să terminăm cu probele, iată și o mustră admirabilă de limbă românească:

„Aurul e un metal nobil. Rugina nu-l prinde; nu să negrește; maculă și necurăția nu poate a

doamne. Când florăreasa a venit lângă el, i-a șoptit ceva. După ce ea mai ocoli câte-va mese, se opri la masa unde era doamna. Cu buchetul de flori în mână, îndemnând ca să-i cumpere flori, o văzu cum se apucă ca o umbră la urechea doamnei cu pricina, îi șopti ceva... și își văzu de drum.

După puțin timp, doamna uitându-se țintă la masa de unde era privită, o văzu cum înclină ușor din cap.

Iată în ce constau «micile lor afaceri».

Când se revarsă zorii, cei întârziați întâlnesc florăresele prin anumite locuri...

Se pierd repede însă...

Cele mai fericite sunt acelea, cari vin pentru câteva ceasuri în oraș cu flori de câmp și de grădină... Indrăgostite de soare, de orizontul larg, la verdeața câmpului, se duc repede la bordurile lor.

Ori cum, florăresele sunt singurele dintre negustorii ambulanți, cari sunt simpatici.

O floare adusă de ele, alină și mângâie...

S. Irim-Cândești.

să lipi de dânsul. Aurul e de 19 ori mai greu ca apa. Aurul e foarte indoielnic, să poate tăia cu cuțitul și bate cu ciocanul. Aurul e espozabil“ (151).

După ce umple două volume, unul de 204, cellalt de 224 pg., cu astfel de lucruri, care de care mai absurde din punctul de vedere al obiectului educației, adică al elevului român, dl. Leșian (Lessian) termină astfel „Eu bine sperez și cred, că on. colegi cu năzuință deplină să vor strădui spre a rezolva această problemă folositoare, ce există în lăsușirea deplină a limbii maghiare. Fie dar binecuvântarea lui Dumnezeu peste lucrarea d-voastră!“ (204).

Oricine a cetit și numai specimenele acestea se va fi putut întreba: cum se poate să aștearnă un Român astfel de lucruri pe hârtie? Unii poate, că vor cerea să-l scuie pe dl. Leșian, sub cuvânt, că aceste idei nu sunt ale dânsului, ele sunt numai traduse de dânsul. Ce părere ar avea însă aceștia despre comitetul nostru național d. e., dacă el ar întrebuința ca mijloc de propagandă naționalistă scrierile lui Moldován Gergely, Jancsó Benedek etc. traduse în românește? N'ar fi niște trădători aceia, cari ar săvârși o astfel de operă „națională“. Tot așa și cu dl. Leșian. D-sa făcându-se prin aceste cărți cel mai inconștient agent al maghiarizării, încețază de a mai face vr'un serviciu culturei peste tot și culturei neamului românesc în special.

Haidudorog — sediul episcopiei gr. cat. maghiare. »Pol. Hir.« este informat, că guvernul a designat definitiv ca sediu al noii episcopii gr. cat. maghiare orașul Hajdudorog. Deciziunea guvernului se va publica zilele aceste în monitorul oficial, iar în scurt timp va urma și numirea șefului episcopiei gr. cat. maghiare.

Ein Austria. Maj. Sa a numit pe guvernorul casei de păstrare a poștei vieneze, consilierul intim Dr. Rudolf de Schuster ministru de comerț în locul ministrului de comerț demisionat Rössler, iar ministru de agricultură a fost numit președintele senatului Francisc Zenker de naționalitate ceh.

— S-au convocat mai multe diete provinciale. Dieta Moraviei și Sileziei a fost convocată pe 24 l. c. n., dieta Austriei de jos pe 25 Sept. n. iar dieta provinciei Vorarlberg pe 30 Sept. n.

O alianță naturală. Ni se scriu următoarele asupra cărora atragem atenția celor competenți: Foarte natural și cu drept se discută alianța naționalităților din Ungaria contra stăpânirii oligarhiei de azi. Dar ar trebui să se discute și promoveze și o altă alianță cu mult mai naturală și mai posibilă: alianța Românilor din regatul Ungariei cu cei din Bucovina. Din împrejurarea, că noi suntem sub alt sistem de domnie și ei sub altul, nu urmează că nu am avea puncte identice de luptă și interese politice comune.

Pot să vină zile grele, zile hotărâtoare. E iertat, ca acele să aile 4 milioane de Români din Ungaria luptând în contra a 2—300.000 de Români din Bucovina și viceversa?

Afară de aceea vedem, că Cehii din Austria apără și se identifică cu luptele Slavilor din Ungaria și în deosebi cu Slovaci. Nu ar fi oare o luptă mai sigură de izbândă aceea, care s-ar face în unire și cu un program de luptă?

Comitetul nostru central ușor ar putea afla punctele pe baza cărora s-ar putea face organizarea Românilor din întreg imperiul austro-ungar contra asupritorilor de aci și de dincolo.

— f —

Externe. Ziarul „Birsenija Wjedomosti“ publică un interviu cu primul-ministru bulgar, Gheșov. Acesta a declarat, că nici regele,

nici guvernul nu doresc izbucnirea unui războiu. Situația s'a agravat însă în chestia menținerii statutului în Turcia. Pacea în Balcani nu o amenințăm noi, ci naționalitățile din Turcia europeană. Ea atârână așa dar numai dela atitudinea ce-o vor păstra acestea. Bulgaria își dă toată silința pentru evitarea războiului, care poate izbucni în ori-ce moment, în împrejurări, cari nu depind de voința noastră.

— Generalul Ragni telegrafiază din Tripoli, că Sâmbătă după o luptă, care a durat șase ceasuri, a pus mâna pe oaza Samsur și pe înălțimile din Sidibehai, în sudul oazei. Dușmanul a fost fugărit de italieni. Italianii au avut 200 de morți și răniți; pierderile dușmanului ar fi foarte considerabile dar nu au putut fi constatate.

— Cu prilejul ultimei adunări, organizate de partidul progresist al polonilor la Zakopanje, s'a agitat mult pentru neotârnuirea Poloniei. Din acest motiv d-rul Radivilovici a fost arestat la întoarcerea sa din Zakopanje. În Lodz au avut loc numeroase percheziții domiciliare la locuitorii, cari au asistat la acea adunare. S'au operat douăzeci de arestări.

— Regele Gheorghe al Greciei, care se află de câteva zile în Copenhaga, a primit o telegramă de la primul-ministru Venizelos din Atena, în care acesta cere de urgență să intervie pe lângă cabinetele Puterilor protectoare în vederea găsirii unei grabnice soluții chestiei cretane, situația agravându-se în urma sosirii deputaților cretani în Grecia și năvălirii cretanilor pe insula Samos. Sunt temeri serioase, că situația în Grecia va intra într-o nouă criză.

Dela ordinea zilei.

— Acuză lui Désy. — Opoziția și delegațiunile. — Iăszi improcesuat. —

Opinia publică ungară e preocupată de acuza deputatului Désy Zoltán contra prim-ministrului Lukács. Désy acuză pe șeful guvernului, că a defraudat cu ocaziunea alegerilor ultime pentru camera banului de călău, vreo patru milioane cor. eventual și mai mulți. Bani au fost folosiți în scopuri electorale, pentru mandate de ale deputaților din partidul muncii. Alegerea, cum știm, s'au făcut sub guvernul lui Khuen-Héderváry, în care actualul premier, Lukács era ministru de finanțe.

Acuza lui Désy nu e nouă. Și mai înainte accentua el, că are dovezi grave de malversatiune de bani publici din partea lui Lukács. Înainte de întâmplările din lunie el a voit să facă în cameră o interpelație în chestia aceasta, dar Tisza nu i-a admis-o și apoi camera și-a prorogat ședințele. Désy — după cum a spus el unui ziarist — a mai tăcut cu acuza, căci credea încă în o înțelegere și împăcare ciustită cu guvernul, iar de altă parte au întrevănit pe lângă el și unii politicieni, rugându-l să nu mai dea alarma. Între aceștia a fost și Andrássy, care afirmative i-ar fi zis: — Te rog lasă lucrul baltă. Noi și așa avem reputațiune balcanică în străinătate, și acum să dăm noi înși-ne dovezi de numele rău al nostru?

Astfel chestia s'a amânat, dar văzând Désy, că coteria Lukács-Tisza grasează cu furie, a ieșit din nou la iveală cu acuza, în o formă și mai precisă. La o adunare a universitarilor unguri, ținută Miercuri săptămâna trecută, Désy renouându-și acuza de defraudare, a spus, că banii defraudați nu sunt din fondul de dispoziție, nici din alte fonduri secrete, ci din casele statului... El pretinde restituirea acestor sume, pedepsirea lui Lukács și cere dela guvern să-l tragă la răspundere, când apoi își va prezenta dovezile.

Față de aceste afirmațiuni ale lui Désy »Bud. Tud.« însărcinat »din loc competent«, declară, că acele nu sunt adevărate și încheie astfel:

»De altcum Désy Zoltán va avea în curând ocazia să-și poată »dovedi« acuzele».

De aci să conchide, că Lukács va da în judecată pe Désy pe motivul calomniării.

Aceasta e esența chestiei de acuză a lui Désy, care în ziare a fost viu comentată și însoțită de multe reflexiuni și informații, unele exagerate.

În numărul de Duminecă ai ziarilor din Budapesta, Désy publică o declarație, în care între altele zice următoarele:

»Declar ulterior și susțin, că primul-ministru Lukács a subtras ilegal patru milioane cor. de la destinațiunea lor și le-a folosit spre alte scopuri... O astfel de manipulare și folosire a averii publice spre scopuri de putere sau spre alte scopuri constituie o manipulație păcătoasă, o panamă și față de cetățenii contribuenți este un furt ordinar

Aceasta o susțin, aceasta o dovedesc».

Totodată cere, ca primul-ministru să facă contra lui arătare criminală.

Vom vedea ce va eși și din această nouă afacere a guvernării noastre. Ori se va face mușama, ca multe altele...

*

Delegațiunile își încep azi lucrările în Viena. Delegații ungari au arăt Sâmbătă o intrunire în sala delegațională a camerei, iar azi dimineața au plecat la Viena. Prima ședință a delegației ungare să țină azi, Luni, după prânz.

În jurul sesiunii delegațiilor s'a făcut mare svon, mai cu seamă în partea opoziției, cu amenințarea, că deputații opoziționali vor merge în corpore la Viena, vor asista la ședințele delegațiilor ungare și vor îndebădă mersul regulat al ședințelor. Opoziția n'a luat nici o hotărâre colectivă în privința aceasta, dar de fapt s'au plecat vreo 60 de deputați opoziționali la Viena, unde au sosit aseri. Guvernul ungar la rândul său a luat măsuri pentru susținerea ordinii. A trimis la Viena un detașament de polițiști și detectivi în haine civile, ca în »Casa ungară«, ca în »Căminul neutral« vor susține ordinea. Să credem însă, că nu se vor face discordanțe, deoarece deputații opoziționali nu vor lăsați să intre în sala de ședințe, ași vor putea intra foarte puțin.

Vom vedea ce vor face vicinici.

*

În cercurile din Budapesta se vorbește, că primul-ministru Lukács va intenta proces și contra sociologului Jászi Oszkár, pe motiv că acesta la adunarea universitarilor a cetit unele pasagi din o broșură, în care Lukács e atacat foarte vehement. La această știri Jászi a declarat, că el n-a cetit pasagi din broșură, a atras numai a tenta asupra ei și a pretins de la guvern să intenteze proces de presă contra acuzelor, ca să se clarifice lucrul

Episcopia de Hajdudorog.

IV.

Secretarul de stat Em. Sa Cardinalul Merry del Val, răspunde următoarelor Excelenței Sale la memorandul trimis Sfinției Sale la 14 Faur 1912. Graba de a termina cât mai curând chestiunea episcopiei de Hajdudorog, scoate din nou la suprafață nervozitatea Cardinalului secretar de stat.

L. St. Segreteria di stato di SUA SANTITÀ.

Dal Vaticano 22 Februarie 1912

Nr. 55717.

Il. și Rs. Monsignorale.

Sf. Părinte n'a pregetat să dea totă atenția Memorandului de D. V. Il. și Rs. la-și adresat cu datul de 14 l. c. referitor la înființarea noii dieceze de rit grecesc în Ungaria.

Cum Vă este bine cunoscut D. V. înființarea aceea a fost în principiu decizie de Sfințul Scaun. Relativa propunere, și în ce privia în particular singuratiile parohii de incorporat noii dieceze, a fost făcută cunoscut, dela dela începutul lui Noemvrie trecut, ca și celorlalți Prelați a Ungariei, așa și Episcopilor de ritul greco-românesc, cari în scrisoarea lor colectivă trimisă în ziua 10 din aceiași lună, deplănsului Mons. Bavona, Nunțiu Apostolic în Austro-Ungaria, bine că cerând să fie auzită părerea lor încât privește parohiile, cari ar fi trebuit să fie dismembrate din provincia ecleziastică românească de Târgaș și Alba Iulia, recunoștau totuși folosul aceluiași propunerii. Acum, tocmai pentru ca să se satisfacă acelei cereri legitime mai sus lăudații Episcopi au fost invitați la conferința ținută de curând în Budapesta ca să tracteze importanta chestiune.

Așadar ca definitivă actare a aceluși providențial salutar desemn să nu suferă întârzieri inutile și de altă parte după ce demnul Episcopat greco-

românesc a mai sus zisei Provinciei ecleziastice, a avut comoditatea să examineze lucrul, ba fiind trecut de mai multe zile și termenul conces prin Nunțiatura Apostolică de Viena, este voința Sfinției Sale ca D. V. să trimități fără ulterioară dilatațiune, prin aceași Nunțiatură observări concrete relativ la elenul parohiilor destinate, cum s'a zis, să formeze noul episcopat de rit grecesc în Ungaria. Atari observări vor fi ezaminate cu toată grija de Sfințul Scaun, care afară de aceea ca dieceza de Oradea-Mare, să nu fie redusă la prea mici dimensiuni, va putea poate să alăture la ea o parte din dieceza mai vastă de Gherla.

După cari cu simțimentele celei mai sincere știine, profitez de ocaziunea de a mă declara.

A. D. V. Il. și Rsme. umilit serv.

R. Card. Merry del Val.

Din România.

Rotul aviațiunii la Manevra din Dobrogea.

Din București ni se scrie: Aviațiunea, care s'a dovedit în ultimul timp ca un element de cea mai mare însemnătate în armată, va avea, cu prilejul manevrelor regale de anul acesta, o aplicațiune practică de cea mai mare însemnătate. Secțiunea noastră de aviație va avea la manevrele din Dobrogea șase biplane pentru amândouă corpurile de armată.

Intrucât »Liga națională aeriană« n'are încă un personal al său, cele patru aparate pe cari le posedă vor fi conduse de către aviatori militari. Aviatorul Vlaicu va fi atacat la corpul II de armată. Cu prilejul acestor manevre se va experimenta și monoplanul »Coandă Bristol«.

Antiversarea luptei de Călugăreni.

Eri, Duminecă, au avut loc în Călugăreni mari serbări comemorative a 317-a aniversare a luptei și strălucite învingeri a lui Mihai Viteazul asupra Semiluniei.

La serbări a luat parte ministrul C. Arion și o mulțime de persoane din diferitele orașe ale României. Dimineața s'a oficiat un Te-Deum. S-au ținut apoi mai multe cuvântări ocazionale, cari au fost urmate de coruri și declamațiuni. După prânz, cercul studențesc vâlcean a organizat o serie de serbări culturale, cari s-au sfârșit cu balul de seară, ținut în saloanele Wariade.

Știri diverse.

— La congresul de arheologie, care se va deschide la 1 Octombrie în Roma, d-l profesor Murnu va reprezenta facultatea de litere din București.

— La Cernești va avea loc în 17 Septembrie v. desvătrea bătăliei lui Tudor Vladimirescu.

Despărțământul Năsăud al »Asociațiunii«

— Din raportul secretarului desvătrea lucrării despărțământului Năsăud al »Asociațiunii« în anul din urmă.

— Urmare. —

3. Rebrisoara. S-au ținut mai multe ședințe și 10 sesțiuni populare în cari s'a cetit din cărticica d-lui Sima Comuna Viitorul, din Țara noastră (Aticicol economic) din Poporul Român din Libertatea și din Solla Satul. (Părți alese și potrivite gustului și înțeleșului economicilor). S-au mai ținut și câteva prelegeri libere ca: »Sisteme economice și practice«, prin Emil cup, preot protopop în Rebrisoara.

În anul expirat Reuniunea de Cozum din Rebrisoara a luat în administrare și Cărciuma comună, care în scurt timp a adus rezultate foarte frumoase. Afară de aceea prăvălia încă progresează peste așteptări de bine.

Mai au și o reuniune de înmormântare, care în decurs de un an de zile a ajuns la un capital de peste 1000 de coroane precum și un grănar bisericesc cu un evant de boate de peste 2000 de mierțe.

Agentura Rebrisoara e una dintre cele mai harnice agenturi din întreg despărțământul, și toate instituțiile culturale și economice înființate la îndemnul »Asociațiunii« progresează frumos.

S-au înscris un membru ordinar și 20 membrii ajutători.

4. Nepos (Vărașea). Agentura Nepos încă a dat ascultare comitetului despărțământului de a ținea sesțiuni populare, și a dezvoltat independența de centru o activitate dintre cele mai frumoase. Astfel s-au ținut în Nepos,

La 1-a OCTOMVRIE se deschide depozitul grandios de mobile a fabricelor de mobile a d-lor din Marosvásárhely.

Székelly și Réti, în Brașov, Strada Porți Nr. 60.

următoarele șezători populare, împreună cu producții muzicale și declama-torice:

„Despre unire și buna înțelegere“, prin Vasile Chibuletean notar comu-nal. Tot atunci s-au ținut declamări sub conducerea învățătorului local Pe-tru Rogusan și anume: Rugămintea din urmă și „Jidanul la soție“ prin co-pii de școală și tot copiii de școală au cântat: „Latina gintă“ și „Sună buciu-mul în două voci.“

b. „Despre sfințirea Domineei și a sărbătorilor rânduite de biserică și despre abandonarea sărbătorilor băbești“, apoi „Abandonarea luxului“ prin Geo-rge Moldovan, preot local.

După prelegere producțiuni cu școlarii.

c. „Despre trebuințele poporului“ prin Simion Pop, prefectul fondurilor grănicărești din Năsăud.

Apoi declamări prin copii de școală: „Trei Doamne și toți trei și trilogul: „Despre beție“, precum și cântările: „Sună buciulul“ și: „Drum bun.“

d. „Despre folosul învățătorei“, prin Domnișoara învățătoare Virginia Grivasse.

Apoi: cântările corului școlariilor: „Latina gintă“ și „Sună buciulul“, precum și „Evreul lovit“.

S-au înscris și au solvit taxa: Un membru ordinar (domnișoara Vir-ginia Grivasse) și 10 membri ajutători.

Au în prospect: Inițierea unei reuniuni de înmormântare și a unei reuniuni de Conzum, sau a unei pră-vălii românești.

5. *Feldru*. „Despre mântuirea su-fletului“ prin Emil Ștefănuțiu, preot local și președintele agenturii.

b. „Despre beție, combaterea ei“ prin Emil Ștefănuțiu, preot. Tot preșe-dintele agenturii, Emil Ștefănuțiu, a aranjat și o petrecere populară împreună cu producțiuni muzicale și decla-matorice-teatrală foarte bine succedată.

Cu această ocaziune s-au înscris 15 membri ajutători.

6) *Illa mică*. „Folosele pomăritu-lui“ prin Leon Leonte învățător în Ila mare. b) „Combaterea beției“ prin Tit Slăvoacă, student abs. Președinte al adunării și delegat al comitetului: Nicolae Georgiță, preot Ila mică. Tot cu această ocaziune s-au înscris 2 membri ordinari și 11 membri ajutători.

7) *Illa mare*. „Folosele pomăritu-lui“ prin Leon Leonte, învățător Ila mare. b. „Sfaturi economice“, prin O-nisim Sas, învățător, Ila mare. c. „Sfa-turi practice“ prin Clement Janul, în-vățător, Ila mare. d. „Sfaturi igienice“ prin Ieronim Gales, învățător, Ila mare. e. „Creșterea vitelor“ prin O-nisim Sas, învățător, Ila mare. f. „Creș-terea copilor la sate“, prin Leon Le-onte, învățător, Ila mare. g. „Ingrijire sănătății“, prin Aurel Sas medic-inist, Ila mare.

În total s-au ținut 4 ședințe ale comitetului și 12 șezători populare îm-preună cu prelegeri populare și alte producțiuni. Președinte al adunărilor și delegat al comitetului a fost d-l preot din Ila mare Ieronim Slăvoacă.

Cu ocazia acestor șezători popo-rale s-a făcut și apel pentru înscrierea de membri și s-au înscris în total 6 membri ordinari și anume: Ieronim Slăvoacă, preot local, Iuliu Giorceriu, preot local, Onisim Sas învățător, Dr. Teodor Miron, medic com., Emil Mureșan, notar com. și Traian Slăvoacă, funcționar de bancă.

Cu multă plăcere amintim, că a-gentura Ila mari e una dintre cele mai harnice agenturi. Îi lipsește o reu-niune de consum, care sperăm, că se va iniția nu peste mult. Membrii a-cestei agenturi nu numai că au des-voltat la cercul lor o activitate model, ci și-au trimis delegați și în alte cer-curi, așa au ținut prelegeri populare, membrii agenturii din Ila mare: Le-on Leonte și Tit Slăvoacă în comunele: Coșna, Ila mică și Leșu. Pentru acest mare interes le exprimăm și pe calea aceasta cele mai sincere mulțămite.

8. *Măgura*. „Despre Asociațiune i sfaturi practice și economice“, prin Ighat Seni. Inv. pens. Năsăud, precum și despre „folosele reuniunilor în ge-neral“, prin același. b) „Despre folo-sele învățătorei de carte“ prin Anton Hangea, învățător în Năsăud. c) „Sfa-turi igienice și economice“, prin Vic-tor Motogna, profesor în Năsăud și d) „Părți alese din scrierile lui Sadoveanu“ cetite prin Augustin Bena, profesor. Năsăud. Președinte al adunării și de-legat al comitetului: Ighat Seni, învă-țător pensionat în Năsăud, Prezenți cca 300 ascultători.

Tot cu această ocaziune s'a în-ființat și o agentură a comunei Măgura, alegându-se următorul comitet: Preșe-dinte: Zaharie Bulbuc, preot local. Se-cretar-Bibliotecar: David Bulbuc. În-vă-

țător. Cassar: Pavel Hangea, învățător pensionat, precum și o bibliotecă popo-rală a agenturii servindu-i de bază cele 30 buc. opuri donate de comitetul central al „Asociațiune“.

La apelul pentru înscrierea de membri s'au înscris în total 25 membrii ajutători.

9) *Coșna*, cel mai extrem punct, chiar la granița Bucovinei și a Moldo-vei. S'au ținut următoarele prelegeri populare: a) „Despre menirea Asocia-țiune“ prin Ieronim Slăvoacă, preot în Ila mare. b) „Creșterea copilor la sate“ prin Leon Leonte învățător Ila mare. c) „Din păcatele noastre“ prin Tit Slăvoacă student, Ila mare.

Președinte al adunării și delegat al comitetului: Ieronim Slăvoacă, preot Ila mare. Prezenți cca 300 ascultători.

Tot cu această ocaziune s'a insti-tuit și o agentură pentru comuna Coșna, alegându-se următorul comitet: Preșe-dinte: George Truța preot local. Cas-sar: Vasile Todașca a Marcului. Notar: Petru Sandu. Bibliotecar: Iuliu Cristea și alți 5 membrii în comitet.

Tot atunci s'a instituit și o bib-liotecă populară a agenturii Coșna, donându-se cele 30 opuri primite dela comitetul central al „Asociațiune“.

La apelul pentru înscrierea de membri, s'au înscris în total 18 mem-brii ajutători, cari au și solvit taxele.

(Va urma).

ȘTIRI.

— 10 Septembrie v. 1912.

Mulțămite. D-l *Moise Ciuto*, mare proprietar în România, stabilit în Sa-tulung a dăruit prin administrația zia-rului nostru 20 cor. pentru frații neo-rociți prin inundații și 10 cor. la fondul ziaristilor.

Primească marinimosul binefăc-ător mulțumite noastre.

Situațiunea agricolă în Ungaria.

Din raportul ministrului de agricultură, referitor la situațiunea agricolă, rezultă că recolta acestui an poate fi, în general, mulțămitoare și cerșapuzătoare față de cea din anul trecut. Rezultatele cantita-tive sunt satisfăcătoare, în schimb lasă de dorit rezultatul calitativ, ceea ce provine, pe deo parte din cauza se-cetei din Iulie, iar pe de altă parte din cauza multelor ploii din ultimul timp, cari au făcut ca în multe părți să crească bucatele adunate în stoguri. Recolta grâului se evaluează la circa 46,658,000 m. metrice; secară 13,644,000 m. metrice; orz 15,195,000 m. metrice; rezultatul recoltei ovăsurilor este mijlociu, cam 11,515,000 m. metrice, față cu 13,014,000 m. metrice din anul trecut.

Gaz metan la Mediaș. Din Mediaș se anunță, că săptămânile ce s-au făcut pe hotarul acestui oraș, au avut un re-zultat neașteptat. La adâncimea de 80 m. s-a obținut o însemnată cantitate de gaz metan. Orașul va înalța o ru-gare ministrului de finanțe, cerându-i ca gazul să-l poată întrebuința în mod gratuit pentru luminat și în scopuri industriale. În schimb, orașul va acorda diferite favoruri fabricilor ce se vor înființa.

Foiață veninoasă. Din comitetul Fă-gărașului ni se scrie: Dăscălimba șco-lilor de stat și comunale din Făgăraș și comitat, nu s-a mulțămît cu foaia oficioasă dăscălescă-plusquam șovinistă — „Néptanok Lapja“, în care se pot ceti destule diatribe chilometrice, ci a mai adăus — pupăză pe colac — a scoate ea însăși o porodită, numită „Fogaras-megyei népközlése“. În această foiață s'arabădă se reproduc știrile din foaia oficioasă, și se mai dau și alte „elucu-brăriuni“ dăscălești de ale comitetului dederacție — comitet cu schimb — între cari vedem și 2—3 nume românești, spre umirea opiniei publice sănătoase românești. Foiață aceasta, unde senatele școlare au fost cu pornire îngăduitoare, a fost plătită din lada școlară, iar alți învățători și-o plătesc din al său. Iată ce putem ceti în numărul 13 din 1912, într-o reproducere din: „Lădița cu e-pistole“ a „Foitei“ din vorbă: „... dar nu există un drac mai mare, ca popa valah, mai cu seamă când acesta este protopop cu vederi mai largi“...

Foiață aceasta „Fogaras-megyei népközlése“ vrând, pe seama, să nu ră-mână mai în urma suratelor ei, cu și fără miros de usturoiu, cari nu au de-cât venin în plisc, când ating neamul românesc, prin scrisul lor, — începe și ea a-și face observările pline de „spirit“ și își dă arama pe față, deși grozav po-zează pe imparțialul.

Dacă deci, onorații posesori de

chei dela lăzile școlare din comitatul Făgărașului până acum aveau nedume-rii privitor la ținuta acestei foite, — pen-tru moment pot fi lămurii. Noi zicem: Nici un singur filer din sudoare romă-nească, pentru asemenea stirpătură.

Noi advocați. Din Murăș-Oșorbeiu ni se scrie: Săptămăna aceasta trei tineri români s-au prezentat la comi-sia cenzurătoare din Târgul-Morășului și toți trei au trecut cu succes peste examenul de advocat. Acești tineri sunt următorii: Dr. Victor Șandru, Dr. Se-rafin Trifu și Dr. Valer Șovrea.

Protopresbiter nou. Consistorul ar-hidiecezan în ședința plenară de ieri a numit protopresbiter pentru tractul Cetății-de-peatră pe actualul administra-tor protopresbiter al celui tract, Andreiu Ludu.

Manevrele engleze au fost intru-puse pe neașteptate. Asupra acestui fapt, care a provocat mare senzație în Anglia, se anunță din Londra: Presa guvernamentală nu dă importanță a-cestui caz, de unde rezultă, că guver-nul englez și-a dat singur un formida-bil vot de blam. Ministrul de război a dat un comunicat, în care spune că din cauza serviciului excelent de recunoaș-tere al aeroplanelor, cele două armate nu s'au putut ciocni. Ziarele din opi-ziție publică articole, spunând că în războaiele viitoare dușmanii nu se vor mai ciocni de oarece, mulțămite aëro-planelor, adversarii vor putea să-și des-copere reciproc tactica de război. Fap-tul petrecut la manevrele engleze a provocat senzație mai ales în cercurile politice și militare. O mare parte a ofi-terilor s'a declarat contra serviciului aeroplanelor, iar o altă parte în favo-rea celui serviciu. La manevrele de lângă Horseceath ofiterii armatelor al-bastre și roșie s'au încurcat în așa grad, încât nu știau din ce parte vine dușmanul.

O telegramă mai nouă sosită din Londra vestește: Întreruperea neaștep-tată a manevrelor engleze, se spune că s-a făcut din cauză că soldații, în a treia zi, erau atât de obosiți încât n-au mai putut face nici un marș.

Necrolog. Cuprinși de adâncă du-rere aducem la cunoștință, că mult iu-bita soție, soră, fiică și noră Silvia Ceniariu m. Murășan, după lungi și grele suferințe, împărțită cu sfințele taine ale muribunzilor, și-a dat nobilul ei su-flet, în mâinile Creatorului. Joi în 19 Septembrie st. n., la ora 8 p. m., în anul 33-lea al etății și al 6-lea a ferici-tei sale căsătorii. Rămășițele pămân-tești ale mult iubitelor defuncte s'au transportat și așezat spre vecinică o-dihnă, Duminică la 22 Septembrie st. n. în Căminul de Câmpie. — Trista fa-milie.

— Cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștință tuturor rudeni-ilor, prietenilor și cunoscuților, înscutarea prea de timpurie din viață a mult iu-bitului nostru fiu, frate și nepot Valeriu Savu, întâmplată subit la 20 Septembrie, în etate de 31 ani. Rămășițele pămân-tești ale scumpului defunct s'au așezat spre odihna vecinică, Duminică la 22 Septembrie, în cimitirul gr.-or. din loc. Pianul-inferior, 20 Septembrie 1912. Sabin și Veronica Savu, părinți. Cornel, Emilia și Eugen, frați. Crucița Heleria mătușă.

Cununie. Dr. Cornel Circa și Leon-tina Moga își vor serba cununia religi-oasă, în 6 Octombrie n. 1912, la orele 3 d. p., în biserica gr.-cat. din Apahida.

Cum s'a sinucis generalul japonez Nogi. Ziarului „Ruskoje Slowo“ din Moscova i se scriu următoarele din Tokio, asu-pra sinuciderii generalului Nogi: Nogi și soția au murit în urma unei trageri la soție. Înainte de înmormântarea îm-păratului Mutsuhito, generalii Okuma, Kuroki, Nogi, amiralul Togo și înalți demnitari ai Curții imperiale s'au în-trunit la o consfătuire, având să decidă, conform obiceiului religios japonez, cine va trebui să urmeze pe Mikado în mormânt. Designat era unul dintre ofi-terii superiori. Făcându-se tragerea la soție, soarta a căzut pe generalul Nogi. Acesta a plecat acasă dela consfătuire și a comunicat faptul soției sale, care a declarat că-l va urma. În același timp a sosit la locuința lui Nogi un prieten al său, care i-a adus o scrisoare scur-tă primită de Nogi dela împăratul Mutsuhito, ca o amintire a eroismului său la Port-Arthur, cu care soția Nogi și-au pus capăt vieții.

Teatru român în Sibiu. Din Sibiu ni se scrie: Reuniunea meseriașilor români sibieni va împărți, ca în cei 13 ani din urmă, și în anul acesta daruri de Crăciun între săracii noștri. În sco-

pul înmulțirii venitelor pentru daruri, la Reuniune se urmează cu mult zel probele pentru o reprezentație teatrală, ce se va da în timpul congresului na-țional bisericesc, ce se întrunește în Sibiu pe la mijlocul lunii Octombrie, și al cărei venit se va folosi la procu-rarea darurilor. În studiu este piesa „Pentru ochii lumii“ de Labiche, locali-zată de Gil, „Vlăduțul mamei“, de I. Lupeanu, scoasă acum în tipar în edi-tura Reuniunii amintite. Rolurile prin-cipale sunt susținute de cei mai pro-bați diletați, bine cunoscuți dela re-prezentațiile date de Reuniune.

Educația religioasă a împăratului Wilhelm. Ziarul „Berliner Tagblatt“ a-nunță că împăratul Wilhelm ar fi spus preoților din mănăstirea din Berna, cu ocazia vizitei sale, că se bucură că măturisește aceleași credințe religioase. A spus că i s-a dat o creștere severă în religia calvină, bazată pe interpreta-rea individuală a bibliei. Acestei edu-cații se datorește spiritul său concil-iant față de celelalte religii.

Știri mărunte. Din Constantinopol se anunță: Patriarhul armean împreună cu toți consilierii săi laici și-au dat demisia. Adunarea națională armeană a constatat, că măsurile guvernului pentru îmbunătățirea situației în pro-vinciile locuite de armeni, sunt absolut insuficiente.

— Puternice cutremure de pământ au fost simțite ieri noapte la Radovici și Cocosana, în Peninsula balcanică. Mai multe case au suferit stricăciuni.

— Consiliul de război rus judecând pe soldații din garnizoanele din Tur-kestan, cari s'au răzvrătit, a condamnat pe 14 soldați la moarte, pe 112 la per-derea drepturilor civile și muncă sil-nică, dintre cari 18 muncă silnică pe viață, iar 14 la temniță de fortăreață dela 1—3 ani.

— Între patrioții din Arad e mare bucurie. După săpături îndelungate s'au găsit osămintele martirilor, executati în Arad, colonelul de honvez Lázár Vil-mos și majorul Schweidel.

Când copilul mic n'are apetit, e-sire regulată, când ostenește și slăbește, atunci este de lipsă ajutor grănic. Pentru aceia părinți îngrijați dau co-piilor renumitul preparat pentru hrana copiilor „Phosphatine Faliere“, care în timp scurt întărește organismul și es-cită organismul misturei. Nu numai copiii de față, dar și copiiiilor reconva-lescenți să li se dea „Phosphatine Fali-ere“, fiind că conține cele mai fine ma-terii de nutrire cu bun efect.

Un candidat de advocat cu prac-tică ală imediat aplicare în cancelaria lui Dr. Ilariu Hoadrea, advocat în Zărnești.

Avis. Caut un candidat cu praxă. Reflectanții sunt rugați a se adresa la subscrisul. B. P. Harșianu, advocat în Sibiu 2—6

Atragem atențiunea cumpărătorilor de mobile asupra anunțului: „Se-ckely și Retti“, fabrică de mobile.

Din Brașov și Tara-Bârsei.

Concurs. În „Telegr. Român“ de Sâmbătă 8/21 Sept. a apărut concursul pentru întregirea postu-lui al treilea de paroh devenit vacant la parohia de clasa I. a bisericei Sf. Nicolae cu termen de 30 zile dela cea dintâi publicare în „Tel. Român“. Beneficiile îm-preună cu acest post sunt: 1) Salar fundamental de 2400 cor.; cinci evinevenii de câte 10% dela salarul fundamental și 600 cor. bani de cvartir. Petițiile sunt a se înalța în termenul fixat proto-popului Dr. V. Saftu.

Avis. Fiind sala „Redutei“ ocu-pată nu vor avea loc reprezentațiuni în Urania-Kino în zilele de Marți și Mercuri, 24 și 25 Sept. n. Începând de Joi reprezentațiunile vor continua.

Pentru masa studenților români din Brașov s'au mai făcut următoarele contribuții: D-l Dr. Emil Codru Dră-guşanu 20 lei. D-nii Aurel Oancea pa-roh și N. Oancea sen. câte 5 cor. în memoria neuitatului I. A. Lupan. D-l Costi Proca paroh în Râșnov din prile-jul zilei de 8/21 Sept. 20 cor.

Primească marinimosii donatori sincerile noastre mulțumite. — *Direc-șoarele medii gr. or. rom. din Brașov.*

In localul de mărfuri a gărei principale din Brașov va avea loc în 27 l. c. n. la orele 9 dimineață licitarea obiectelor găsite în trenuri.

Cărți și reviste.

„Învățăturile sociale ale evange-liei“ studiu biblic, tradus din l. fran-ceză de Ilie I. Beleuță catihet ort. la gimn. sup. de stat din Făgăraș.

Un studiu de cel mai mare inter-es este această broșură pentru toți aceia, cari voesc să cunoască în lumină adevărată învățăturile sfinței evanghelii. Și sunt mulți, cari li simt lipsa. În de-sebi este de recomandat propovăduito-rilor sfințelor învățători, preoților noas-tre, care va găsi în studiu acesta, tra-dus în o limbă corect românească, nese-cat și limpede, izvor pentru compune-re predicilor; deasemeni îl recomand tuturor acelora, cari s'au ferit să co-tească vrăodată sublimile învățături din sfințele evanghelii, sau și dacă le-au ce-tit nu și-au dat seama de sublimitatea lor, talmăcindu-le greșit.

Necesitatea acestui studiu se in-dică deja în prefața lui prin cuvintele autorului, care din cauza ignoranței pu-blicului față de evangelia mântuitoare, zice: „Este oare această cunoștință (a evangheliei) îndestulătoare într-o vreme, când oamenii, cari trec în lume de în-vățați, abuzează de textele evanghelice rău înțelese, pentru a da oare-care aparință plauzibilă atacurilor lor îndrep-tate împotriva creștinismului?“

Iată deci, că prin această broșură avem și-o armă împotriva diferitelor secte, ce au început deja a-și vârșa otrava în sufletul poporului nostru.

Nu pot decât recomanda cu toată căldura această broșură (de 66 pg. în preț de 1 cor.) pentru că sunt sigur, că efectul ei asupra cunoștințelor noas-tre va fi neprețuit.

Accentuez, că aceia, cari n'au sim-țit nici-odată interes pentru învățătu-rile evanghelice, prin această broșură li vor simți sublimitatea și vor ști pe vii-tor, ce însemnează a urma învățăturilor sfințe și se vor trezi astfel din le-targia, în care la mănăstir indiferențiz-mul față de cele sfințe.

P. C. D.

A apărut prima carte de sport română. „Boxul“ (după metoda englez-american) de Vasile Stoicovici. În lipsa ciuburilor și cârților de sport române, autorul a alăut de bine, ca să dea un avânt mișcării Românilor pe terenul sportist. Volumul tractează boxul en-glez-american, alăturat fiind la text și 26 de figuri cu fotografia autorului, așa că ceritorul numai studiind și exerci-tând boxul, și-l poate însuși. Cartea a apărut în Tipografia Hentschel, Brașov și costă exemplarul 1 cor. 20 fl. și se află spre vânzare — de-oamdată — la autor. Adresa: Vasile Stoicovici, Brașov Piața prundului Nr. 9.

POSTA REDACȚIUNEI.

Dr. G. O. în S. Mulțămite. Ziarul merge.

Agenc. Să trimiți și al treilea, d. e. pe Lun. Salutări.

Proprietar:

Tip. A. Mureșianu: Brăncuș & Comp

Redactor responsabil:

Ioan Brodea.

Hotel
CONTINENTAL
BRAȘOV
Proprietar: Petru A. Popovici
— x —
Hotel de primul rang, la cea mai plăcută poziție din oraș, iluminat electric, confort modern. Automobil la dispoziție.
— — PREȚURI REDUSE. — —

FRAȚII SIMAY, Brașov Târgul grâului 3.

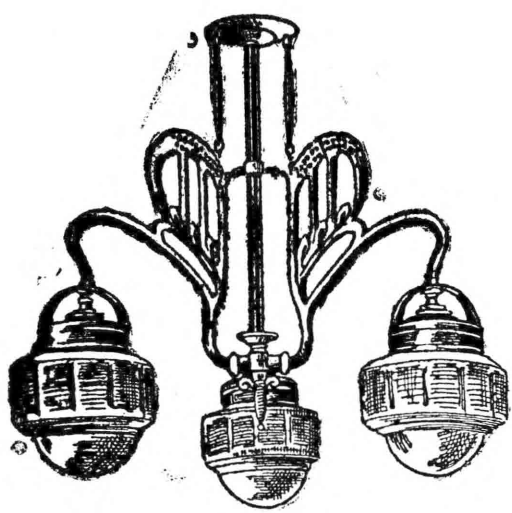
Proprietari Emil Bologa și soții

Recomandă toate articolele cele mai moderne pentru dame și domni.

Confectionăm costume în timpul cel mai scurt garantăm pentru fason.

Stofe, matăsări, confecțiuni, bluze și refărie solidă. — Trusouri complete.

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Policandre pentru gaz cu lumină Graetzin

cu prețuri originale ale fabricii și bec veritabil graetzin, cu toate trebuincioasele părți constitutive, schimbarea celor stabili în pendentie recomandă

175-1

Jekelius & Stotz

magazin de sticlărie și porcelan.

Ciarcăți norocul!!...

Deja în 5 Octomvrie a. c., va fi tragerea proximă a lozurilor dela Prima Cassă de Păstrare din Patrie, cu un câștig principal de:

Coroane 400.000.

Spre a putea înlesni cumpărarea acestor lozuri fiecărui le vindem de prezent pe lângă 34 rate lunare à 5 cor.

Deja după primirea primei rate i-se estradă cumpărătorului Lista legală de rate, în care se induce Seria și numărul lozului care i-s-a vândut și pe a cărei bază va putea participa la toate tragerile viitoare, iar eventualele câștiguri este în întregime ale lui. — După plățirea totală a ratelor lunare i-să trimite cumpărătorului obligațiunea originală

Admonițiune!!!

Câștigul cel mai mic este mai mare ca prețul lozului, care se urcă până la suma de circa 125 — corane.

În caz, că proprietarul va câștiga câștigul cel mai mic, va primi afară de suma câștigată și un cupon în valoare de cca 55 coroane, cu care apoi va putea participa la toate tragerile viitoare la câștigurile principale.

Astfel perderea banilor este cu totul eschisă.

Tragerile anuale!!!

În 5 Februarie.

„ 5 Iunie și în fine

„ 5 Octomvrie.

CÂȘTIGURILE:

Coroane 400.000,

și o mulțime de câștiguri mai mici în suma totală de

Coroane 1.210.000

Tragera ultimă va fi în a.

1979 Octomvrie 5.

NU VĂ RĂSGĂNDIȚI MULT CINE TRIMITETI RATA PRIMĂ

spre a Vă putea estrada Lista de rate pe a cărei bază Ve-ți putea participa și la tragerea proximă

Toate comandașele sunt a se adresa către institutul

Ustredna Banka Ucastinny Spolok.
BUDAPEST, VI. Váci-körut 31.

MOBILE MODERNE

Am depuse în Hala de mărfuri a societății industriale din Brașov, precum și în

fabrica mea din Strada Lungă Nr. 151

se află diferite mobile. (1-50.)

I. Hubbes,

Tâmplărie pentru zidiri, mobile și lucrări de artă.

Sanatoriul Dr. Depner.

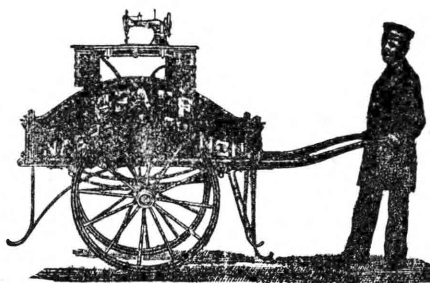
Institut particular modern, pentru chirurgie și boale femeesti.
Strada Hirșer Nr. 15. a.

Amănunte da medicul sef:

Telefon 507.

Dr. Wilhelm Depner.

1-50

PFAFF
Mașini de cusut

UNDERWOOD, mașini de scris, ROATE ARMATE „KOSMOS“ roate pentru popor din fabrica de arme Steyr.

OTTO WETZEL,

Brașov, Strada Michael Weiss Nr. 30.

Atelier de reparaturi pentru mașini de cusut de toate sistemele, mașini de scris și biciclete.

Ghete de dame și bărbați.

Marca Salamander à Cor. 16.50
executare de lux à Cor. 5.20

neîntrecute în durabilitate.

Magazine speciale pentru ghete
Frederic Ipsen et Comp

BRAȘOV,

Strada Vămii 36.

Mediaș,
piața mare 26.

140,1-50

Sighișoara,
str. boerilor 10.

Nr. 11319/912

Publicație de licitare oficioasă.

În scop de a se încasa contribuțiile neplătite la vreme restanțele dărilor de stat, taxele și aruncurile, conform dispozițiilor §§ lor 67-74 din Art. de Lege XLIV din 1883 am ordonat a se ținea licitațiune publică pentru vânzarea obiectelor zălogite

Locul ținerii licitațiunei.

În I-a zi de licitație în 3 Octomvrie 1915 la 9 ore a. m. în Brașov Piața Francisc Josif.

În a II-a zi de licitație în 4 Octomvrie 1912 la 9 oare a. m. în Brașov Piața Francisc Josif.

1. Mobile și ornamente de casă K 5015. 2. Mărfuri de ghete K 874. 3. Casă de bani: Wertheim K 300. 4. Pianuri K 1200. 5. Mașini de cusut K 280. 6. Ciasuri K 120. 7. Gramafon K 85. 8. Mărfuri de perii K 50. 9. Trăsură (Landauer) K 100. 10. 2 căruțe de căte un cal. K 100 11. Animale, (cai, vaci și porci, unii cai cu ham). K 1450. 12. Articole de galanterie. K 50. 13. Icoane. K 20. 14. Mașină de scris. K 120. 15. Candelă de argint. K 90. 16. Automat musical (cu 24 de placi) K 24.

Condițiile de licitare.

1. În ziua primă de licitație se vor pune în vânzare toate obiectele zălogite, al căror preț nu trec peste 100 cor. vânzându-se în orice caz și sub prețul de estimare, dacă se vor oferi pe cel puțin $\frac{1}{4}$ din prețul de estimare.

2. La a II-a zi de licitație se vor vinde toate obiectele zălogite fără considerare, dacă se ofere pe ele chiar mai puțin ca $\frac{3}{4}$ parte din prețul de estimare, putând a le cumpăra acela, care au oferit mai mult.

3. Prețul de cumpărare are a se depune imediat în bani gata. Brașov, în 19 Septemvrie 1912.

Oficiul de dare orășenesc.

FRĂȚII GRAEF,

Brașov, Strada Vămii 9.

recomandă depositul bogat asortat din nou cu

Mărfuri de modă

pentru dame și domni.

De vânzare bănci școlare

La școală de stat elementară din Turches se vinde 125 bănci școlare în stare bună, cu picioare de fer după modelul nou Bernhardt.

Informații se pot lua în Turck (comitatul Brașov) dela episcopul Școlii de stat.

1-3.

Struguri de masă

cele mai fine sorturi, trimite franco în coșuri de 5 kilo, cu ramburs de 4 cor. coșiu

Dr. Buding Miklos medic
CSÁK (Temes-megye).

1-6.

Avem onoarea a aduce la cunoștință on. public că am luat asupra-ne.

„Cristal“ spălătoria cu abur, și vom continua sub același nume. Spălătoria noastră cu abur să afie strada sf. Ioan Nr. 14, unde se primește rufăria.

Ne vom da toată silința a mulțumi clientela noastră cu serviciu punctual și solid.

Katharina Schneider & Schmidt
Proprietarii spălătoriei cu abur „Cristal“.
1-25.

De minune prețuri ieftine
cu toată scumpetea cea mare, la

Arnold Schapira,
deposit de giuvaericeale, și articole de bijuterie.

Brașov, Strada Porți Nr. 36.
Binevoitii a Vă convinge, — nu silesc — pe nimeni la cumpărat. —

Atelier de reparat bijuterii și ciornice engarantje.

— Serviciu ieftin. —

Filia la CSIKSZEREDA,

Reisz Miksa, Fabrică de mobile

Békéscsaba,

Andrássy út.

Mobile moderne de calitate superioară.

Nagyvárad,

Rákoczi ut.

Prețuri convenabile.

Brașov,

Provizor Strada lungă 33.

Aranjare completă de locuințe cu mobile.